

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Uluslararası Dil, Edebiyat, Kültür, Tarih, Sanat ve Eğitim Araştırmaları Dergisi

ISSN: 2687-5675

Sayı/Issue 25 (Haziran/June 2026), s. 74-85

Geliş Tarihi-Received: 20.05.2026

Kabul Tarihi-Accepted: 30.06.2026

Araştırma Makalesi-Research Article

DOI: 10.5281/zenodo.20816439

Âşık Nurşah'ın Şiirlerinde Tasavvufun İzleri

Traces of Sufism in the Poems of Aşık Nurşah

Selma ADAY*

Öz

Tasavvuf kavramının binlerce tanımı ve anlamı vardır. Bu anlam yüklemesinde kişinin tasavvufi ekolü, yaşamı, çevresi ve bulunduğu ortam hiç kuşkusuz etkilidir. Yunus Emre diyarı olarak adlandırılan Eskişehir'de dünyaya gelen âşık Nurşah'ın, hayatındaki en köklü değişim, 2004 yılında gerçekleştirdiği Hac ziyaretiyle yaşanmış; bu tarihten itibaren sanatçı kendisini "halk âşığından Hak âşığına" dönüşen bir mutasavvıf-şair olarak tanımlamaya başlamıştır. Makalede, Nurşah'ın şiirleri tevhid, vahdetivücut, insan, tevekkül, sabır, gönül, nefis, ilahi aşk ve yaratılış gibi temel tasavvufi kavramlar ışığında analiz edilmektedir.

Şairin şiir dünyasında "aşk", beşerî sınırları aşarak ruhun kaynağına dönüş yolculuğunu simgeleyen ilahi bir tutkuya dönüşmüştür. Şair, kâinatın her zerresinde Allah'ın birliğini ve tecellilerini müşahade ettiğini dile getirirken; nefis mücadelesini, sabrı ve tevekkülü manevi olgunlaşma sürecinin vazgeçilmez unsurları olarak vurgular. Özellikle "sabır gömleği" ve "sabır kuşu" gibi metaforlar, onun şiirlerinde sâlikin imtihan bilincini ve teslimiyetini temsil etmektedir. Ayrıca sanatçı, kendisini Ahmet Yesevî'den Yunus Emre'ye, Mevlânâ'dan Hacı Bektaş Veli'ye uzanan Anadolu irfan zincirinin bir takipçisi ve Yunus Emre'nin "manevi torunu" olarak konumlandırmaktadır. Gönlü ilahi nurların tecelli ettiği bir "Kâbe" ve "sır mekânı" olarak tasvir eden Nurşah; Hz. Muhammed, dört halife ve Ehli Beyt sevgisini de eserlerinin merkezine yerleştirir. Sonuç olarak bu makalede, Anadolu Âşıklık Geleneğinin yaşayan kadın temsilcisi Âşık Nurşah'ın şiirlerindeki tasavvufi derinlik ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Âşık Nurşah, tasavvuf, şiir.

Abstract

There are thousands of definitions and meanings of the concept of Sufism. A person's Sufi school, life, social circle, and environment undoubtedly influence how they interpret this concept. Born in Eskişehir – known as the land of Yunus Emre – the poet Nurşah experienced the most profound transformation in his life during his Hajj pilgrimage in 2004; from that point onward, the artist began to define himself as a Sufi poet who had transformed from a "lover of the people" into a "lover of God." In this article, Nurşah's poems are analyzed in light of fundamental Sufi concepts such as tawhid, wahdat al-wujud, humanity, tawakkul, patience, the heart, the ego, divine love, and creation.

In the poet's poetic world, "love" has transformed into a divine passion symbolizing the soul's journey back to its source, transcending human limitations. While expressing that he observes Allah's oneness and manifestations in every particle of the universe, the poet emphasizes the struggle against the ego, patience, and trust in God as indispensable elements of the spiritual maturation process. In particular, metaphors such as the "garment of patience" and the "bird of patience" represent the seeker's awareness of trials and his submission in his poems. Furthermore, the artist positions himself as a follower of the Anatolian chain of wisdom stretching from Ahmet Yesevi to Yunus Emre, and from Mevlânâ to Hacı Bektaş Veli, and as the "spiritual descendant" of Yunus Emre. Depicting the heart as a "Kaaba" and a "place of secrets" where divine lights manifest, Nurşah also places his love for the Prophet Muhammad,

* Öğr. Gör. Dr., Kültür Varlıklarını Koruma ve Anlatma Bakanlığı, Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi, e-posta: selmaatay@windowslive.com, ORCID: 0000-0003-3212-5468.

the Four Caliphs, and the Ahl al-Bayt at the center of his works. In conclusion, this article has highlighted the Sufi depth in the poems of Âşık Nurşah, a living female representative of the Anatolian aşık tradition.

Keywords: Âşık Nurşah, mysticism, poem.

Giriş

Tasavvuf, kelimesinin kökeni konusunda farklı görüşler olmakla birlikte, sûf(yün) ve saf kelimelerinden geldiği yönünde yaygın bir kanaat vardır. Tasavvufun ıstılah manası ise oldukça fazladır. Nefis terbiyesi, Hakk ile sonsuzluğa erişmek, edebe riayet etmek, yönünü Allah'a çevirmek, İslam'ın emir ve nehiyelerine uyarak Yaratıcı'nın rızasını kazanmak, kalpten mâsîvayı (Gayr-ı Hak) atıp oraya yalnız Allah sevgisini yerleştirmektir. Kökeni binlerce yıl öncesine dayanan Türk halk şiiri, Türklerin İslâm dinini kabul etmesinden sonra toplumun sosyo- kültürel hayatında derin izler bırakmıştır. Kamların ve ozanların icra ettikleri bu şiir geleneği, Anadolu'da tekke muhitinde yeni bir ruh kazanmıştır. Kökleri Hoca Ahmet Yesevi Hikmet geleneğine dayanan mistik şiir geleneği, 13. Asırda Anadolu'da Yunus Emre ile ilahi türünde kendine vücut bulmuştur. Âşık Paşa'nın Abdalan-ı Rum olarak adlandırdığı, zümrelerden biri de Bacıyan-ı Rum olarak adlandırılan Anadolu Bacıları'dır. Toplumsal cinsiyet roller açısından çocuğun eğitimi, aile kurumunun temelini oluşturan bu gruplar toplumun inşası, ekonomik üretime katkı ve edebi üretimlerin ortaya konmasında da başat rol oynamışlardır. Eş adayı, anne, masal anası, mevlithan gibi unvanları haiz kadın icracılar ortaya koydukları edebi üretimlerle kültürel hayatta varlıklarını devam ettirmektedirler.

İslâm'ın ilk asırlarından itibaren kadınların toplumsal hayatta var oldukları, ilk sufi olarak bilinen Rabiâtül Adaviyye'den Osmanlı Sultanı II. Mahmud'un kızı Âdile Sultan'a kadar kadınların tasavvuf kültüründe eserler ortaya koydukları bilinmektedir. Günümüz yaşayan aşıklarından Âşık Nurşah herhangi bir tasavvufi geleneğe bağlı olmasa da yetiştiği ortam, etkilendiği şahsiyetler ve sosyo kültürel yaşamındaki değişim onun şiirlerinde tasavvufi remizleri kullanmasına yol açmıştır. Bugüne kadar Âşık Nurşah'ın hayatı, aşıklık geleneğindeki yeri üzerine kitap ve tez çalışmaları yapılmasına rağmen onun dinî içerikteki şiirleri sistematik olarak ele alınmamıştır. Bu çalışmada, birincil kaynaktan veriye ulaşmak amacıyla Âşık Nurşah'ın el yazısıyla farklı zaman ve şekillerde oluşturulmuş 417 şiiri incelenmiştir.

1. Âşık Nurşah'ın Hayatı ve Âşık Tarzı Türk Şiiri ile İlgili Görüşleri

Gerçek adı Durşen Mert olan Âşık Nurşah "1954 Mihalcıkta Doğdum" şiirinde de söylediği gibi 1954 yılında Eskişehir ili Mihalcık ilçesi Çardak köyünde dünyaya gelmiştir (Halıcı, 1992, s. 332). Âşık Nurşah 12 yaşında kendisinden 15 yaş büyük olan eşi Mehmet Mert ile 1966 yılında evlenmiştir. Bu evlilikten Aynur ve Binnur adında iki kızı, Murat adında bir erkek olmak üzere üç çocuğu dünyaya gelmiştir (Çoşkun, 2023, s. 19-21). 2025 yılında yaklaşık 60 yıl birlikte ömür sürdüğü eşini kaybetmesi, onu derinden etkilemiştir.¹

Badeli aşıklar grubunda değerlendirebileceğimiz Âşık Nurşah, doğumundan önce ve sonra yaşanan olayların onun aşıklık geleneğine yönelmesinde etkili olduğunu belirtmektedir. Âşık tarzı Türk şiiri içerisinde usta-çırak geleneğinde yetişmeyen Âşık Nurşah, şiire başlamasında ailesinin ve özellikle de babaannesinden dinlediği türkülerin etkisi olduğunu ifade eder. Bağlama çalmayı kendi kendine öğrenen Durşen Mert'in yanında yetiştiği bir ustası olmamıştır. Âşık Nurşah, nota dersi almak için Eskişehir Halk Eğitim Merkezine gitmiş orada Erkan Ertuğ'dan ders almıştır (Çile, 2008, s. 169). 1978

¹ 12 Aralık 2025 Cuma günü taziye ziyareti sonrasında "Ölüm Girdi Aramıza" adlı ağıdını bizimle paylaşmıştır.

yılında Eskişehir'de düzenlenen Âşıklar Şöleni'ne izleyici olarak giden Nurşah, burada kendisini ifade etme fırsatı bulmuş ve bu olayın sonrasında çeşitli festivaller ve şöenlerde yer almaya başlamıştır.

2004 yılında gitmiş olduğu hac ibadeti dönüşünde saz çalıp söylemeyi bırakmıştır (Çınar, 2008, s. 168). Kendi ifadesiyle "Halk âşığından Hâk âşığına" dönüşmeye başlamıştır. Bu konuda "Eskiden beri Yunus Emre âşığıyım ama döndükten sonra kendimi tasavvufta buldum" demiştir (Coşkun, 2023, s. 21).

Âşık Nurşah şiirlerinin tamamında hece ölçüsünü kullanmış, ayak düzeni olarak ise genellikle düz ayağı tercih etmiştir (Coşkun, 2023, s. 44-84).

Gençlik dönemi şiirlerinde daha çok eşine duyduğu aşkı, hasreti dile getiren şair 2004 yılı sonrasında beşeri aşktan ilahi aşka yönelmiştir. Onun şiirlerinde Mevla'ya her daim bir yakarış, İslam'ın temel hükümlerine karşı duyduğu hassasiyet ve acziyet, Yaratıcı'ya duyulan muhabbet, kalp temizliğinin önemi, âlemin yaradılışındaki mükemmeliyet, nefis mücadelesi, Hz. Muhammet'e duyulan sevgi, dört halife ve ehlibeytin özellikleri, Allah'ın emir ve yasaklarına karşı insanlığa verdiği nasihatlar önemli bir yer tutmaktadır.

2. Âşık Nurşah'ın Şiir Dünyasında Tasavvuf

Âşık Nurşah hac ziyaretinden döndükten sonra şiirlerinde tasavvufa ağırlık vermiştir. Şair, hayatına yön verirken tasavvuf ekolünü ve evliyaullahın yaşantısını rehber edindiğini açıkça belirtir. 2014 yılında yazdığı *Tasavvuf* adlı şiirinde Allah'a karşı bir yakarış içerisindedir. Tasavvufun amacının Allah'ı bulmak olduğunu, bu yolun da oldukça meşakketli olduğunu belirtir. 1987 yılında kaleme aldığı *Tasavvuf Teşbihi* adlı şiirinde ise tasavvufun yaradılana bir nazarla bakmaya eş olduğu vurgulanmaktadır. "Tasavvuf deryadır dalmak istedim/Gönüller kabından dolmak istedim" dizelerinde tasavvufu derya denize benzeterek nasıl ki su girdiği bardağın halini alıyorsa; şair de vahdet deryasında kendi varlığını yok ederek ikiliği kaldırmak, ilahi birlik içinde tek vücut olmak istemektedir. Nurşah, şiirlerini kendi iradesiyle değil, Allah'ın ilhamıyla yazdığını sıkça vurgular. "Ben kimim edna kulum/Allah verdi ben yazdım" diyerek mutasavvıfların "fenâ makamını (tasavvufta yok olma)" halini hatırlatır. Âşık Nurşah'ın tasavvuf anlayışı, Yunus Emre, Mevlânâ ve Hacı Bektaş Veli gibi Anadolu erenlerinin temsil ettiği düşünce geleneğiyle büyük ölçüde örtüşmektedir. Tasavvufun özü olan nefis mücadelesi, Nurşah'ın şiirlerinde merkezi bir yer tutar. Şair, Allah'tan kendisini nefsinin eline bırakmamasını diler. Nefsi, insanı kötülüğe sevk eden, doymaz bir güç olarak tanımlar.

Bu çalışma, Âşık Nurşah'ın şiirlerinde yer alan tevhid, vahdet-i vücûd, nefis terbiyesi ve ilahi aşk gibi temel tasavvufi kavramları, şairin 2004 sonrası yaşadığı manevi dönüşüm bağlamında nasıl işlendiğini ve Anadolu tasavvuf geleneğiyle olan bağlarını tespit etmeyi amaçlamaktadır.

2.1. Âşık Nurşah'ın Şiirlerinde Tevhid

"Tek" ve "bir olmak" anlamındaki "vahd" kökünden gelen tevhid, Allah'tan başkasına tapmamak ve sığınmamak, bir görmek ve bir bilmektir (Özler, 2012, s. 22-24). Âşık Nurşah, kendi içsel yolculuğunu "Halk âşığından Hak âşığına dönüşmeye başladım" sözleriyle özetleyerek, dünyevi hislerinin yerini ilahi bir sevdaya bıraktığını vurgular. Âşık 1987 yılında kaleme aldığı *Müslümanlık Kıldan İnce* adlı şiirinde "Hatamı şimdi bilmişim/ Ummanlara başım saldım" dizeleriyle otuz beş yaşında kesret deryasından vahdet deryasına daldığını belirtir. *Can* adını taşıyan şiirinde "Her kelimem onun sözü/Aşkı lahimde feyzi" dizeleriyle ağızından dökülen lafızların Allah'ın sözü

olduğunu, O'nun feyzi ve özüyle beslendiğini ifade eder. Şair, kainatın her köşesinde Allah'ın birliğinin izlerini sürer. *Seni Görüyorum Baktığım Zaman* adlı şiirinde havada, bulutta, yerde, denizde ve hatta bir bebeğin gülüşünde Allah'ın varlığını ve birliğini müşahede eder.

2.2. Âşık Nurşah'ın Şiirlerinde Vahdetivücut

Vahdetivücut, varlığın birliği ilkesidir. Bu anlayışa göre mutlak ve gerçek varlık yalnızca Allah'tır; kâinatta görülen tüm çeşitlilik ise O'nun farklı tecellilerinden ibarettir (Artun, 2006, s. 162). Bu anlayışa göre, kâinatta görülen bütün tek bir varlığın başka başka görünüşleridir. Bu durum dalga(kesret), deniz(vahdet), ayna, gölge teşbihi ile anlatılır. Denizin dalgaları, güneşe nispetle gölge ve yokluk denen aynaya sayısız şekilde yansıyan tek varlığın görüntüleridir. Dalgaların çıkış ve batışları denizi ne çoğaltır ne de azaltır. (Kabaklı, 2008: 16).

Mutlak varlık Allah'tır. O, bilinmekliği dilemiştir ve âlemi, tüm eşyayı halk etmiştir. Yarattığı tüm bu kâinat ve eşya onun sıfatlarının tecelli ve tezahüründen ibarettir. Tasavvuf ehli bu kesret içinde vahdeti görüp ona ulaşmak ister (Tatçı,1998, s. 110). Şairin 2021 yılında yazdığı *Seni Görüyorum Rabbim* adlı şiirde "Okudukça ayetlerin/Seni görüyorum Rabbim" dizeleriyle kelimelerin ötesine geçerek o kelimelerin kaynağı olan "Mutlak Varlık" ile buluşmaktadır. Evvel ahirimiz her an ifadeleriyle ise Allah'ın "el-Evvel" ve "el-Âhir" isimlerine atıf vardır. Vahdetivücutta zaman doğrusal değil, daireseldir ve her an "O" vardır. Başlangıç da bitiş de O'nun varlığında erir. "Baktığım her yerde varsın/Canlı cansızında yarsın" ifadesi Allah'ın varlığını bütün eşyada zuhur ettiğinin yani vahdetivücutun en net özetidir. Tasavvufî tabirle "Lâ mevcûde illâllah" (Allah'tan başka gerçek varlık yoktur) anlayışıdır. Nurşah'taki bir cihansın ifadesiyle şair kendi varlığını aradan çıkararak, kendi bedeninin ve ruhunun aslında Allah'ın tecelli ettiği bir "cihan" olduğunu söyler. Bu, alem-i asgar (insan) ile evrenin Allah'ın varlığında birleşmesidir. "Havada bulutta yerde denizde / Seni görüyorum baktığım zaman" dizeleri Vahdetivücut ilkesinin açık bir tezahürüdür. *Nurşah Dağı* adlı şiirde "Sen bende dolaşır / Ben sende gezer" dizeleriyle kulun Allah ile olan manevi bütünleşmesini anlatır. Bu, "sen" ve "ben" ikiliğinin ortadan kalktığı birlik makamını temsil eder.

2.3. Âşık Nurşah'ın Şiirlerinde Yaratıcı

Tasavvuf düşüncesine göre varlığın aslı/özü, mutlak varlık, tek yaratıcı olan Allah'tır. Diğer bütün varlıklar onun çeşitli tecellilerinden (görüntü/yansıma) ibarettir. (Levend, 1984, s. 13-14) Tasavvufî anlayışta insan ile yaratıcısı arasında ezelde bir ahit yapılmış; kullar, mutlak yaratıcı olan Allah'a bağlılık ve kulluk sözü vermişlerdir. Bu nedenle insanın dünyadaki temel görevi, bu ezeli ahde sadık kalarak manevi olgunluğa ulaşmak ve Allah'a yönelmektir. Nurşah için Yaratıcı, hem kâinatın mutlak hâkimi hem de sanatının asıl sahibidir. Şair şiirlerinde Allah'a karşı bir yakarış içerisindedir. Her zaman her şeyin tek kaynağı ve sığınacak son durak olarak Allah'ı görür. *Can* adlı şiirde Allah verdi ben yazdım can", *Bilemedim* "Sebebi nedir Allah'ım", *Aşkın Kitabını Yazan Allah'ım* "Kazder yazgısını çizen Allah'ım", *Yarınları Bilen Ey Allah'ımın Hikmeti* "Ey Allah'ımın hikmeti", *Allah Deyu Deyu* "Allah deyü deyü", *Rahmansın Rahimsin Yüce Allah'ım* "Rahmansın Rahimsin yüce Allah'ım", *Allah Allah Allah Hu* "Allah, Allah, Allah hu", *Âmin* "Yardım bekliyoruz senden ya Allah", *Medet* " Medet Allah medet eyle", *Allah'ıma Yakarışım* "Yaşantım senin Allah'ım", *Allah'ın Dediği Olur* "Allah'ın dediği olur", *Allah'ım* "Beytullah aşkıyla yandım Allah'ım", *Kerim Allah Hu Allah* "Kerim Allah hu Allah", *Allah'ım* "Sana sığınırım yüce Allah'ım", *Âşık Oldum Beytullâh'a* "Âşık oldum ben Allah'a" *İlahî Şiirim* "Sen varsın yanımda tek bir Allah'ım", *Allah'ım Yalvarırım* "Allah'ım yalvarırım", *Hâlimi Ruhumda Yaratan Sensin Allah'ım* "İlmi ruhumda yaratan sensin

Allah'ım", *Her Şeyi Önceden Bilen Allah'ım* "Her şeyi önceden bilen Allah'ım" ayaklarıyla kurulu şiirlerin temaları Allah'ın kullarla bir olduğu, büyüklüğü karşısında duyulan acziyet, şaşkınlık ve teslimiyet, Allah'ın cemâlini görme arzusu, ona güvenip ondan yardım dilemek üzerinedir.

2.4. Âşık Nurşah'ın Şiirlerinde Aşk

Aşk, mutasavvıflar tarafından "perdeleri ortadan kaldırmak, sırlara âşinâ olmak veya sırları keşfetmek" olarak da tarif edilir (Kuşeyri, 1999, s. 410). Tasavvuf düşüncesinin temelinde Tanrı, insan ve tabiat aşkı vardır. Tasavvufî kaynaklarda, hadis olarak da rivayet edilen "Allah güzeldir, güzelliği/güzeli sever. (İnnellâhe cemîlün yuhibbu'l-cemâl)" sözüne yer verilir. Mutasavvıflara göre âlemin yaratılış gayesi aşktır. Allah, kendi güzelliğini temaşa için mahlukatı yaratmıştır. Tasavvuf felsefesinde kâinatın "varlık/varoluş sebebi" doğrudan muhabbet (aşk) ile ilişkilidir. Âşık Nurşah'ın şiirlerinde aşk; beşerî bir duygudan ziyade, ruhun kaynağına dönüş yolculuğunu simgeleyen ilahi bir tutku, yaratılışın özü ve şairin sanatının temel ilham kaynağıdır. Şairin şiirlerinde aşk, genellikle yanma, pişme ve yok olma (fena) metaforlarıyla anlatılır. Türk şiirinde kelebek ve ateş metaforu en çok işlenen benzetmelerdendir. Aşkın son mertebesine ulaşan pervane (kelebek), ateşin çevresinde döne döne yanıp kül olur (Uludağ 1991: IV/12) Bu metafor gerek klasik Türk edebiyatında gerekse sûfilerin eserlerinde, âşığın maşuku uğruna kendisini feda edişini anlatmak için sıklıkla başvurulan bir semboldür.

1987 yılında yazılan *Ayanım Ey Süphanallah* adlı şiirde "Aşkın kazanında piştim/Derim elhamdülillah" diyerek aşkın insanı olgunlaştıran yakıcı bir güç olduğunu vurgular. Âşık Nurşah'ın şiir dünyasında Peygamber ve ehli beyt sevgisi, Kabe'ye duyulan özlem, Yunus Emre'nin insan sevgisi belirgin temalardır.

2.5. Âşık Nurşah'ın Şiirlerinde Âlemin Yaratılışı

Allah âlemi bir örneği ve benzeri yokken var etmiştir. Ona göre Vâcibü'l-vücûd, birlik, teklik mertebesinde gizli bir hazine iken bilinmek istemiş, kendi zatını sevmiş ve böylece ruh ve cisimler âlemine varlık kazandırmıştır. Allah bununla kendi merhametinin güzelliğini, kudretinin kemalini, yüceliğini, sanatının inceliğini ve hikmetinin sırlarını göstermeyi dilemiştir. Allah, kendi varlığı ve birliğine bir delil olarak âlemi yaratmıştır (Barlak, 20026, 302-326). *Yarınları Bilen Ey Allah'ımın Hikmeti* adlı şiirin giriş mısralarında "Koca cihanı yaratan, Ey Allah'ımın hikmeti" âlemi, Allah'ın yoktan var ettiği hususu belirtilir. Şaire göre yaratılış, her şeyi vaktinde var eden ve henüz gerçekleşmemiş olanı dahi bilen ilahî hikmetin bir sonucudur.

Âşık Nurşah, insanın yaratılışına ilişkin düşüncelerini ise *Çin'de Yemen'de* adlı şiirde "Halk olunduk bir çamurdan mevcutta" dizesiyle dile getirerek insanın özünün toprak olduğunu vurgular. Ayrıca *İşte Ben de O Anayım* adlı şiirde "Her doğanın anası var / İşte ben de o anayım / Havva'dan gelir aslı yar" dizeleriyle insan neslinin kökenini Hz. Havva'ya dayandırmakta ve bu kökeni ilahî yaratılış anlayışı çerçevesinde değerlendirmektedir

2.6. Âşık Nurşah'ın Şiirlerinde İnsan

Kur'an-ı Kerim'de "abd, beşer ve insan" gibi isimlerle anılan ve Allah'ın yeryüzündeki halifesi kabul edilen insan; can ve ten olmak üzere iki varlıktan oluşmaktadır. Cenab-ı Hakk'ın bu âlemi yaratmaktan maksadı, kendi varlık ve kudretinin bilinmesini istemesidir. Adem-insan, mevcudatın bir özetidir. İnsan kelimesinin, "çok unutan" veya "unutkanlık" anlamına gelen "nisyan" kökünden türediği kabul edilmektedir (Kutluer, 2000, s. 320). Âşık Nurşah'ın dizelerinde insan, çoğu zaman

bozulmuş bir çağın içinde yönünü kaybetmiş bir varlık olarak tasvir edilmektedir. *Herkeste Bir Dumanlı Dağ* adlı şiirde “Ah bu duruma geldi çağ / Çözüldü insanlıktan bağ” dizelerinde, insanın iç dünyasındaki karanlık ve karmaşa “dumanlı dağ” metaforuyla ifade edilirken; toplumsal çözülme, insanî değerlerin kaybı üzerinden dile getirilmektedir. Bu bağlamda şair, modern insanın manevî köklerinden uzaklaştığını vurgular. Bu unutmama insanın “Elest Bezm” inde verdiği “Belâ” sözünü hatırlatmaktadır.

Âşık Nurşah’ın şiir dünyasında insanın zayıflığı ve çaresizliği de sıkça vurgulanır: *Yalvarıyorum adlı şiirde* “Yalnızım garibanım/Sensizlikte bu insanım” dizelerinde, insanın ilahî bağdan koptuğunda eksik ve yoksun kaldığı ifade edilir. *Bu Dünyada* adlı şiirde “Her bir anı bir imtihan / Misafiriz cümle insan” dizeleri, insanın dünyadaki varlığını geçici ve sınav odaklı bir süreç olarak tanımlar. Bu yaklaşım, tasavvufî düşüncede dünyanın bir “imtihan yeri” olduğu fikriyle örtüşmektedir. İnsan, bu dünyada kalıcı değil; hakikate ulaşmak için sınanan bir yolcudur.

Bizlerden adlı şiirde “Kul hakkıyla gireceğiz toprağa/İnsan hakkı sorulacak bizlerden” dizeleri, insanın ahlaki sorumluluğunu ön plana çıkarır. Bu, sadece bireysel değil; toplumsal bir ahlak anlayışını da içerir. İnsan, diğer insanlara karşı sorumluluk taşıyan bir varlıktır. *Gerçek Sevgi* adlı şiirde “Sevgisiz bir can kuru taşa benzer” dizesi ise insanın özünü belirleyen en temel unsurun sevgi olduğunu ortaya koyar. Sevgi olmadan insanın anlamını yitirdiği vurgulanır. Bu yönüyle insan, sevgi ile var olan ve sevgi ile kemale eren bir varlık olarak tanımlanır.

Âmin adlı şiirde “Âdem’den Havva’ya kulluğun özü / Senden gelir geçer dünyanın izi” dizeleri, insanın yaratılış amacını doğrudan kulluk kavramıyla ilişkilendirir. Âdem burada, insanın Hak ile olan bağının ilk temsilcisi olarak değerlendirilir. Yani Nurşah’a göre insan olmanın özü, Âdem ile başlayan kulluk bilincinde saklıdır.

2.7. Âşık Nurşah’ın Şiirlerinde Tevekkül

Tevhid anlamına gelen tevekkülün temeli yakındır. Cüneyd-i Bağdâdî’nin tarif ettiği gibi tevekkül kalbin tam olarak vekile itimat etmesidir (Uludağ, 2012, s. 3-4). Âşık Nurşah 2024 yılında kaleme aldığı *Allah’ıma Yakarışım* adlı şiirde, hayatının her alanında gücünü, direncini ve umudunu Allah’a bağlayarak güçlü bir tevekkül anlayışı ortaya koyar. “Direncim sensin, Kuvvetim sensin” gibi ifadeler, insanın kendi sınırlılığını kabul edip sonucu ilahi iradeye bırakmasını “Tevekkülün yeter bana” dizeleri ise teslimiyetin göstergesidir. Tevekkül eden sâlik Allah’ın vadettiklerine güvenip huzur bulur, teslim olan halinin Allah tarafından bilindiğini düşünerek rahat olur. Tevekkül başlangıç, teslim orta, rıza ise son mertebedir (Kara, 1992, s. 33).

Âşık Nurşah’ın şiirlerinde tevekkül, kulun kendi acziyetini kabul ederek tamamen Allah’ın iradesine sığınması, her türlü durum karşısında O’na güvenmesi ve kaderine rıza göstermesi şeklinde tezahür eder. Şair, *Kendime Sordum Cevap Sabır Dedi* adlı şiirde, hayatında karşılaştığı zorlukları, hastalıkları ve dertleri ilahi birer takdir olarak kabul eder. “Oldum kaderime boynumu eğer” diyerek yaşadığı her şeyi Allah’tan gelen birer ders ve imtihan olarak görür.

2.8. Âşık Nurşah’ın Şiirlerinde Sabır²

Âşık Nurşah seyrüsüluk yolunda menzile ulaşmada sabrı bir araç olarak kullanmaktadır. *Ağlayan Yürek, Kendime Sordum Cevap Sabır Diye, Sabır Neye Denir* adlı şiirlerde sabrı minnet kapısı olarak tanımlar.

² Âşık Nurşah’ın şiirlerinde “sabır” kavramı 56 kez geçmektedir. Şair şiirlerinde sabrı aşılması zor bir dağa benzetmenin yanında bir gül bahçesinde açan çiçeğe de benzetmektedir.

Âşık Nurşah'ın şiirlerinde sabır, tasavvufî düşüncenin temel kavramlarından biri olarak insanın nefis terbiyesi, imtihan bilinci ve Hakk'a yöneliş süreciyle doğrudan ilişkilendirilmektedir. *Ağlayan Yürek* adlı şiirde şair "Sabır kuşu oldum hayalim/ Döndüm döndüm bakayım heyhat" dizelerinde sabır, ruhun dönüşümü ve manevi yükselişi ifade eden bir tasavvufî unsur olarak kullanılmakta; sâlikin seyrüsüluk sürecindeki bekleyiş hâlini anlatmaktadır. "Yakınlaştım sürgün oldum Ferhat'a / Bense dünyasında zehir yutarım" mısralarında ise sabır, Ferhat örneğinde olduğu gibi aşk uğruna çekilen çileyle özdeşleştirilmekte, dünyevî acının manevi olgunlaşmaya dönüşmesi vurgulanmaktadır. *Bismillahirrahmanirrahim Resullullah'ım* adlı şiirde "Hakka götüren yol kalpler ışığı/Ümmetine yaren Resullullah'ım" dizeleri sabrın, kalp nuru ve Hz. Peygamber Muhammed rehberliği ile birleşerek insanı hakikate ulaştıran bir yol olduğunu ortaya koymaktadır. *Ağlıyorum* adlı şiirde "Eşiğinde sabır var duramıyorum" ifadesi ise sabrın sadece pasif bir bekleyiş değil, aynı zamanda nefsi kontrol altında tutma mücadelesi olduğunu göstermektedir.

Kâbe Aşkı Benim Kalbim adlı şiirde "Sabır kuşlarıyla kanatlar çırtım / Hayat şamarını yüzüme çarptım" dizeleri, sabrın acı ve imtihanla birlikte gelişen aktif bir manevi süreç olduğunu göstermekte; insanın bu süreçte olgunlaştığını ifade etmektedir. *Sabır Neye Denir* adlı şiirde "Sabır minnet kapısının gülüdür/Açmasını bilen kula eyvallah" mısraları ise sabrı, ilâhî rahmete açılan bir kapı metaforu üzerinden değerlendirerek onun manevi bir kazanım olduğunu vurgulamaktadır. *Nöbet Tutan Asker Gibi* adlı şiirde "Sabır gömleğin giydiğim" dizesinde ise sabır, tasavvuf geleneğinde yer alan "sabır gömleği" metaforuyla insanın kader karşısındaki teslimiyetini temsil etmektedir. Bu bağlamda sabır, yalnızca ahlâkî bir erdem değil, aynı zamanda ilâhî imtihanın ayrılmaz bir parçası olarak ele alınmaktadır.

Sonuç olarak Âşık Nurşah'ın şiirlerinde sabır; aşk, çile, teslimiyet ve nefis terbiyesi ekseninde şekillenen çok katmanlı bir tasavvufî kavram olarak işlenmiş; sâliki olgunlaştıran ve onu Hakk'a ulaştıran temel manevi ilke olarak kurgulanmıştır.

2.9. Âşık Nurşah'ın Şiirlerinde Seyrüsüluk (Riyâzet)

Seyrüsüluk, salikin menzile ulaşmada Çalap'a erişmesinde yapılan menevi ve ruhi yolculuğun adıdır. Talip bu yolculukta önce nefisini terbiye edip kişisel arzu ve isteklerine gem vurmaya öğrenmelidir. Sâlikin bu yolculuğa başlamadan önce demirden leblebi olan yola girmede kararlı olması gerekir. Bu yolda zikri, virdi, riyazeti kendine yoldaş kılmalıdır.

Âşık Nurşah şiirlerinde zikir kavramını on kez kullanmış ve bu kullanımlarda, dünyayı zikirle dolaştığını, dilinden zikri düşürmediğini, zikrin yağmur gibi kararmış gönülleri temizlediğini zikrin dilde başlayıp zamanla kalbe yerleşen ve tüm benliği kuşatan bir dönüşüm süreci olduğuna vurgu yapmıştır. *Anayım Ey Süphanallah* adlı şiirde "Aşkın kazanında piştim/Derim elhamdülillah" dizelerinde zikir, aşk ile birleşerek sâliki olgunlaştıran bir unsur hâline gelmekte; zikir sayesinde nefis terbiyesi gerçekleşmektedir. *Gamze* adlı şiirde "Okuduğum Kur'an çektiğim zikir/Namazlarımdaki duamda fikir" ifadeleri ise zikrin ibadetlerle bütünleştiğini ve kulun zihnî ve ruhî dünyasında sürekli bir farkındalık oluşturduğunu ortaya koyar. *Aşık Oldum Beytullah'a* adlı şiirde "Duaya açılır eller/Zikir eder cümle diller" mısralarında zikir, bireysel bir eylem olmanın ötesinde toplumsal ve kuşatıcı bir ibadet olarak sunulmakta; tüm varlıkların Hakk'ı anma hâline işaret edilmektedir. Mahir İz, Tasavvuf adlı eserinde, "Allah'a ve Rasûlüne inanan bir kimsenin bir işi yaparken o işte Allah'ın olup olmadığını düşünmesi zikirdir" (2012, s. 123) der.

Bu durum, tasavvuftaki "her şeyin kendi diliyle Allah'ı zikrettiği" anlayışıyla paralellik göstermektedir. Âşık Nurşah'ın şiirlerinde zikir, seyrüsüluk sürecinde sâliki

olgunlaştıran, kalbi arındıran ve onu vahdet bilincine ulaştıran temel bir tasavvufî kavram olarak işlenmiştir.

Tarîkat ehlinin belli sayıda Sübhanallah demelerine de tesbih denir. Nurşah'ın dizelerinde altı kez geçen tesbih, seyrüsüluk sürecinin önemli bir aşaması olarak, kulun Hakk'ı sürekli anma ve O'na yönelme hâlini ifade eden temel bir manevî pratik şeklinde ele alınmaktadır. *Hak Muhammet Aşk Yoluna* adlı şiirde "Sabahlar nurunu döksün/Geceler tesbihin çeksün" mısralarında tesbih, zamanın tümüne yayılan bir zikir hâli olarak sunulmakta; sabah ve gece üzerinden kulun kesintisiz bir şekilde Allah'ı anması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu durum, tasavvufta "devamlı zikir" anlayışıyla örtüşmektedir. *Yaradanımın Elçisi Allâhümme Salli Alâ Muhammed* adlı şiirde "Allahüme salli alâ Muhammed/Kerim Allah lâ ilâhe illallah / Tesbihatımda çektiğim zikrullah" dizeleri, tesbihin hem lafzî hem de kalbî boyutunu ortaya koyar. Burada salavat ve tevhid ifadeleriyle tesbih, kulun dilinde tekrarlanan ancak kalpte derinleşen bir ibadet olarak kurgulanmıştır. Bu yönüyle tesbih, Hz. Muhammed sevgisiyle birleşerek manevî yakınlığı artıran bir vasıta hâline gelmektedir. *İblis'i Çek Çek Peşimden Allah'ım* adlı şiirde "Tesbihler zikrimle çağlar/İblisi çek çek peşimden" mısralarında tesbih, nefis ve şeytanla mücadelede bir araç olarak sunulmakta; kulun iç dünyasını arındıran bir işlev üstlenmektedir. Bu bağlamda tesbih, sadece anma değil aynı zamanda korunma ve arınma pratiğidir. *Seni Görüyorum Rabbim* adlı şiirde "Beş vaktin namazında/Tesbihatın niyazında/Hafızların avazında/Seni görüyorum Rabbim" dizeleri ise tesbihin ibadetle bütünleştiğini ve cemaat bilinci içinde de sürdürülen bir manevî hâl olduğunu gösterir. Tesbih burada bireysel bir eylem olmanın ötesine geçerek kolektif bir zikir hâline dönüşmekte ve kulun her durumda ilâhî varlığı idrak etmesini sağlamaktadır. Âşık Nurşah'ın şiirlerinde tesbih, seyrüsüluk sürecinde kulun dilinden kalbine, oradan da tüm varlığına yayılan; süreklilik, arınma ve ilâhî yakınlık sağlayan temel bir tasavvufî pratik olarak ele alınmıştır.

2.10. Âşık Nurşah'ın Şiirlerinde Gönül

Tekke şiirinin merkezinde gönül vardır. Âşık Nurşah'ın şiirlerinde gönül³, tasavvufî düşüncede olduğu gibi insanın ilâhî hakikate açılan merkezi ve manevî idrak alanı olarak ele alınmaktadır. *Gönül Uçmak İster Tabiat Kuşu* başlıklı ve ayaklı şiirde şair gönlü ruh olarak tasvir etmiştir. Âşık, şiirlerinde genellikle kullanılan "Gönül almak, gönül kuşu, gönül dünyası, gönül kapısı" deyimlerine yer vermiş ve bu kullanımlarda gönlü tecelligah, beden, ruh" manalarında kullanmıştır. *Toprağında* adlı şiirde "Gönül defterinden açtım okudum / Sende gördüm her yaprağı Yunus der" mısralarında gönül; hakikat ve irfanın kayıtlı olduğu bir defter olarak tasvir edilmekte; her yaprağın Yunus Emre ile özdeşleştirilmesi ise bu gönül dünyasının Anadolu irfan geleneğinin izlerini taşıdığını ortaya koymaktadır. *Ahir Dünyam* adlı şiirin birinci dördtlüğünde "Bir ben bilir beni bir de Yaradan/ İçime gizlediğim ahir dünyam" dizeleri gönlün, sadece Allah tarafından bilinebilen mahrem bir iç âlem olduğunu ifade eder; bu durum tasavvufta gönlün "sır mekân" olarak görülmesiyle örtüşmektedir. *Sevgi* adlı şiirinde "Sevgi gönül ilacıdır/Kuşlar onda uçar Allah" mısralarında gönül, ilâhî sevginin tezahür ettiği bir şifa alanı olarak tahayyül edilmekte; varlıkların bu sevgi içinde hareket etmesi, vahdetivücut düşüncesine işaret etmektedir. Âşık Nurşah her zaman bir yakarış içerisindedir ve *Nurşah'ın Yakarışı* adlı şiirde şair kesrette vahdeti aramakta ve Yüce Yaradan'dan ikiliği kaldırmasını dilemektedir. Şiirin ikinci dördtlüğünde de "Gönül dergâhına dalar /Aşk kabınla seni dolar" dizeleriyle gönlü bir dergâh olarak tasavvur etmekte ve aşk ile dolarak olgunlaştığını dile getirmektedir. *Biri Vatan Biri Gönül Eyvallah* adlı şiirinde ise tasavvufta gönül- Kâbe ilişkisi vurgulanmıştır. "Gönül bir Kâbe'dir kalpse eşiği/Girmesini bilen kula

³ Âşık Nurşah'ın Dini nitelikli toplam 417 şiirinde gönül kelimesi 148 defa geçmektedir.

eyvallah" mısralarda gönül İlahi nurların tecelligahı, kalbi ise süveyda olarak metaforlaştırmıştır. Gönül hem kutsal bir mekân hem de ahlâkî ve ruhî arınmanın gerçekleştiği bir alan olarak düşünülmektedir. Tasavvufu bir vahdet deryası olarak gören şair, "Tasavvuf deryadır dalma ki istedim/Gönüller kabından dolmak istedim" dizeleriyle gönlü, sınırsız bir vahdet deryasına benzetmektedir. Şair bu deryanın şeklini almak, onda kendi benliğini yok etmek istemektedir.

2.11. Âşık Nurşah'ın Şiirlerinde Nefis

Kur'ân-ı Kerîm'de nefis kavramı; zat, insanın kendisi, ruhu, kalbi, gönlü, iç dünyası, bedeni ve bedenle birlikte ruhu gibi çeşitli anlamlarda kullanılmaktadır. Ayrıca kavramın cins ve tür anlamlarını da içerdiği görülmektedir. Tasavvuf sözlüklerinde ise nefis; ruh, akıl, can, beden, ceset, kan, azamet, izzet, görüş, cevher, hamiyet, arzu, murat ve insanın aşağı yönelimleri gibi farklı anlam katmanlarıyla açıklanmaktadır. Tasavvuf düşüncesinde nefis, Allah'ın rahmetiyle insana verilmiş bir varlık unsuru olarak kabul edilmekle birlikte, insanı hakikatten uzaklaştırabilecek eğilimlerin de kaynağı olarak değerlendirilir. Bu nedenle nefsin terbiye edilmesi ve arındırılması, tasavvufî eğitimin temel hedeflerinden biri olarak görülmektedir. Tasavvufî anlayışta nefsin kalpte siyah bir nokta veya kan pıhtısı şeklinde bulunduğu tasvir edilmekte; bu tasvir, insanın manevi olgunluğa ulaşabilmesi için nefsinin tezkiye etmesi ve kalbini nefsanî kirlere arındırması gerektiğine işaret etmektedir. *Müslümanlık Kıldan İnce* adlı şiirde "Seni sana tanıtacak/Kimsin nesin anlatacak" dizeleri tasavvufun temel kaidesi olan "Nefsini bilen Rabbini bilir" hakikatine işaret eder.

Âşık Nurşah'ın şiirlerinde "nefs" kötülüğü emreden, insanı doğru yoldan ayıran his olarak kendine yer bulmuştur. *Nurşah'ında Ömür Yatar* adlı şiirinin ilk dizesi "Allah'ım beni nefsimin eline bırakma" yakarışı tasavvuftaki temel virdlerden birisidir. *Ey Kabristan* adlı şiirde "Ruhların aleminde nefsimle buluştum" dizelerinde ise nefsi varlığın özü ruh, olarak kullanmıştır. Diğer şiirlerinde nefis insanı imtihana çeken, uyarılması gereken bir binit olarak tasavvur edilmiştir. Nefsini bırakma nara seslenişiyle ise nefsi beden manasında kullanmıştır.

2.12. Âşık Nurşah'ın Şiirlerinde Din Büyükleri

Âşık Nurşah şiirlerinde âlemlere rahmet olarak gönderilen Hz. Muhammet'e olan bağlılığını her daim dile getirir. *Hak Muhammed Aşk Yolunda* adlı yedi dörtlükten oluşan şiirin teması Muhammed-i aşktr. Şiirin ayağını da oluşturan bu dizede varıp ulaşılmak istenen menzil olarak Hz. Muhammed gösterilmektedir. Âşık, Peygamberin ayak bastığı topraklara ulaşmak, baktığı her yerde onu görmek dileğindedir. Nurşah, *Muhammet'in Doğduğu Gün, Hazreti Muhammet'e Methiye, Muhammet Ümmeti* adlı şiirlerde de Hz. Peygambere olan muhabbetini dile getirmektedir. *Resulüm* adlı şiirde "Allah dostu ümmetlerin Reslülü/ Şefâ'atından men etme bizleri" dizeleri O'nun Allmlere rahmet elçisi olarak gönderildiğinin vurgulanması üzerinedir.

"Bazen Lokman oldun şifa ilacı" dizesi Hz. Lokman'ın şifa dağıtıcı rolüne, "Nûh ile yüzdü deryada" dizesi Nûh peygamberin kıssasına telmihte, "İlyas ile Hızır ile" dizesi darda kalanların yardımına koşmasıyla, "Yusuf'u zindanda düşün bir kere" dizesi Hz. Yusuf'un zindana kapatılmasına, "Musa ile Tur'da Ali" dizesi Hz. Musa kıssasına "Süleyman kuş dilin bilir dediler" dizesi Hz. Süleyman'a telmihte bulunmaktadır.

Âşık Nurşah'ın şiirlerinde din büyükleri, tasavvufî düşünce çerçevesinde ilâhî hakikate ulaştıran manevî rehberler olarak ele alınmaktadır. *Hiz. Ali'yi Sevdim Allah'ım* adlı şiirde özellikle Hz. Ali sevgisi merkezî bir konumda yer almakta; "Senin sevdiklerinden birisidir/Hazreti Ali'yi sevdim Allah'ım" dizeleriyle bu sevginin doğrudan Allah sevgisiyle irtibatlı olduğu vurgulanmaktadır. Bu yaklaşım, tasavvufta "Allah için sevme"

anlayışının bir yansımasıdır. Aynı şiirde “Allah’ın aslanı dediler Ali/Kılıçlarında fetihlerin gülü” dizelerinde Hz. Ali’nin hem zahirî hem de manevî yönleri birlikte ele alınmakta; onun cesaret, adalet ve aynı zamanda gönülleri fetheden bir irfan sahibi olduğu ifade edilmektedir. Tasavvuf geleneğinde Hz. Ali’nin birçok tarikat silsilesinin başlangıç noktası kabul edilmesi, şiirdeki bu vurguyu anlamlı kılmaktadır.

Bismillâhirrahmânirrahim Resulullah’ım adlı şiirde “Ebubekir ile güldü şeydası / Severdi Osman’ı ilim deryası/Adaletin Ömer derdi dünyası” dizelerinde Hz. Ebû Bekir, Hz. Osman ve Hz. Ömer’e atıfta bulunularak bu şahsiyetlerin sırasıyla sadakat, ilim ve adalet gibi öne çıkan vasıfları vurgulanmıştır. Bu bağlamda dört halife, tasavvufî ahlâkın temel erdemlerini temsil eden örnek şahsiyetler olarak şiirlerde kendisine yer bulmuştur. “Ashabıkıramı canlar ehlesi” ifadesi ise ashabıkıram sevgisini dile getirerek tasavvuf geleneğinde önemli bir yer tutan sahabe bağlılığına göndermede bulunur. *Allah’ım* adlı şiirde “Bilal Habeşî’yi düşündüm Kur’an/Ebubekir Ömer’i Ali Osman/Ezan sesleriyle inerken cihan” dizelerinde Bilal Habeşî üzerinden İslâm’ın tebliğ ve ibadet boyutuna vurgu yapılmakta; ezan ve zikir unsurlarıyla birlikte bu isimler manevî bir bütünlük içinde sunulmaktadır. *Hikâyemsin Bölüm Bölüm Türkiye’im* adlı şiirde “Beytullah’tan selam Resul’ün yolu/Cebel-i Nur, Sevr, Uhud’dan kolu” dizelerinde kutsal mekânların adı zikredilmektedir.

2.13. Âşık Nurşah’ın Şiirlerinde Diğer Tasvuf Büyükleri

Âşık Nurşah’ın şiirlerinde, Hacı Bektaş Veli, Yunus Emre ve Mevlânâ Celaleddin Rumi etrafında kurulan anlam dünyası hoşgörü ve birlik temaları etrafında şekillenmektedir. *Var* adlı şiirde “Üç yaprağın dalı kökünü salmış/Hacı Bektaş Veli Yunus Mevlânâ” dizesinde bu üç isim, aynı hakikatin farklı tezahürleri olarak düşünülür; hitap ettiği kesimler farklı olsa da verilen mesajın ve varılan menzilin bir olduğu belirtilir.

Nurşah adlı şiirde “Hünkar Hacı Bektaş Veli/Akar ırmakları seli” *Hünkarım Hacı Bektaş Veli* adlı şiirde “Gönüllerde güller açmış hünkarım” dizelerinde din büyükleri, toplumu besleyen bir irfan kaynağı ve gönülleri diriltiren bir güç olarak tasvir edilir. Burada mürid, sadece bireyi değil, aynı zamanda toplumu dönüştüren bir merkezdir.

Âşık Nurşah, Ahmet Yesevi, Hacı Bayram Veli ve Abdulkadir Geylani gibi isimleri anarak Anadolu’nun mayasında bu önemli velilerin rolü olduğunu belirtmektedir. Bu isimler, İslam düşüncesinde hem ilmin hem de irfanın taşıyıcılarıdır.

Aşık Derim adlı şiirde “Gidem Allah diyen Yunus izinde” dizesiyle şair, din büyüklerin yolunu takip edilmesi gereken bir yol olarak sunar. Şair, *Mevlânâm* adlı şiirde Mevlânâ’yı çoğu zaman mekânla bütünleştirerek “Konya’ımızda can Mevlânâm” ifadesiyle hem somut hem de manevî bir kimlik içinde sunar. Aynı şiirde “Cihanı seslersin gel gel/ Bozduysan tövben yine gel” dizeleri Mevlânâ etkisiyle söylenmiş kapsayıcı bir çağrıdır. Şairin Mevlânâ tasavvuru, klasik tasavvuf geleneğiyle uyumlu; aşk, hoşgörü ve vahdet ekseninde şekillenmektedir.

Âşık Nurşah’ın dizelerinde Ahmet Yesevi, tasavvuf geleneğinin kurucusu ve besleyici kaynağı olarak ele alınmaktadır. Şair, Yesevî’yi yalnızca bir mutasavvıf olarak değil, Anadolu’daki irfan zincirinin başlangıç noktası ve manevî bir “öz” olarak konumlandırır. *Mevlânâm* adlı şiirde “Dergâhtan dergâha solur nefesler/Rabbe giden yolda kendini sesler/Ahmet Yesevî’den Bektaş’tan feyzler” dizelerinde Ahmet Yesevî, farklı tasavvuf yollarına hayat veren bir kaynak olarak sunulur. Burada “nefes” ve “feyz” kavramları, tasavvufî bilginin ve manevî ünsiyetin bağıny ifade eder. Yesevî’den Hacı Bektaş Veli’ye, oradan Anadolu’daki diğer mutasavvıflara uzanan bu çizgi, tasavvufun sürekliliğini ve bütünlüğünü ortaya koymaktadır. *Aşığım Var Sende* adlı şiirde “Ahmet Yesevî’den Veysel’e özü/Kalp gözüyle gören aşığın gözü” dizelerinde Yesevî’nin

etkisinin sadece klasik mutasavvıflarla sınırlı kalmayıp daha sonraki âşık geleneğine kadar uzandığı ifade edilmektedir. Bu durum, Yesevî irfanının tarihsel sürekliliğe sahip olduğunu ve gönül merkezli tasavvuf anlayışı içerisinde nesiller boyunca etkisini koruduğunu göstermektedir.

Âşık Nurşah, Ahmet Yesevî'yi tasavvufi geleneğin temel kaynağı, manevî feyzin çıkış noktası ve gönül ehline yön veren bir müşid olarak ele almakta; onu Anadolu'daki tasavvuf anlayışının şekillenmesinde belirleyici bir şahsiyet olarak yüceltmektedir.

Âşık Nurşah'ın şiirlerinde Yunus Emre, tasavvuf geleneğinin Anadolu'daki en güçlü temsilcilerinden biri olarak; yalnızca tarihsel bir şahsiyet değil, aynı zamanda yaşayan ve insanlara yön veren manevî bir merkez şeklinde ele alınmaktadır. Şair, Yunus'u dışarıdan anlatmak yerine onunla özdeşleşen, onun yoluna giren bir özne olarak konuşur. *Nasıl Aşık Oldum* adlı şiirde "Şerbetlenmem Yunus Emre'den gelir" dizesinde geçen "şerbet" ifadesi, tasavvufta ilahi aşkın içirilmesi, manevî nasip ve irfanın aktarılması anlamına gelir. Bu bağlamda Nurşah, kendi şiir kudretini ve aşkını Yunus'tan aldığı bir "feyz" olarak görmektedir. Bu yaklaşım, tasavvufta müşid-mürit ilişkisinin şiirsel bir yansımasıdır. Badeli aşıklar grubunda değerlendirilen Âşık Nurşah şiirinde "Rüyamda çeşmeden su içirdiler/Beni benden öyle bir geçirdiler" dizelerinde tasavvufun temel kavramlarından biri olan "benlikten sıyrılma" motifi açıkça görülmektedir. "Yetmiş iki millet ile yoğurdu" dizesi, doğrudan Yunus Emre'nin evrensel hoşgörü anlayışına gönderme yapmaktadır. Bu ifade, insanlar arasında ayırım gözetmeyen, birleştirici bir sevgi anlayışını temsil eder. Nurşah, Yunus'un "sevelim sevilelim" öğretisini benimseyerek onu çağlar üstü bir barış dili olarak sunmaktadır. "Tasavvufta "yol" insanın Hak'ka ulaşma sürecini ifade eder; Nurşah bu yolu Yunus ile özdeşleştirir. *Yunus Dergahında* adlı şiirde "Yunus dergâhında yıkanır yüzüm" ve Yunus Eşiğinden adlı şiirde "Yunus eşiğinden zormuş geçmek" dizelerinde Yunus, bir dergâh ve eşik metaforuyla sunulmaktadır. Bu imgeler, tasavvuf yoluna girişin zorluğunu ve disiplin gerektiren yapısını ifade eder. Şair, bu eşiği geçmeyi bir arınma ve olgunlaşma süreci olarak görür. Tasavvufta fenâ; kişinin kötü sıfatlardan arınması, beak güzel sıfatların insanda bulunmasıdır (Kılıç, 2012, s. 21).

Şair, *Sorsalar Ne Dersin Nurşah* adlı şiirde "Yunus'tan yolunu aldın/İlimden ilime daldın" ve *Öykümden Bir İlahi* adlı şiirde "Manevi bir torunum ben/Derslerimi verdim sen" dizeleri, Nurşah'ın kendisini doğrudan Yunus'un devamı olarak konumlandığını ortaya koymaktadır. Bu, tasavvuf geleneğinde "silsile" anlayışıyla örtüşür; yani manevî bilginin kuşaktan kuşağa aktarılması söz konusudur. Kendisini bildi bileli Allah sevgisiyle yoğrulduğunu dile getiren sanatçı, Yunus Emre'yi "bir cihan" olarak nitelendirip onun izinden giden sadık bir takipçisi olduğunu belirtir

Sonuç

Yaşayan kadın aşıklardan biri olan Âşık Nurşah, geleneksel âşıklık sanatını tasavvufi bir derinlikle harmanlayarak günümüz halk şiirinde müstesna bir yer edinmiştir. Sanatçının şiir serüvenindeki en belirgin kırılma noktası, 2004 yılında gerçekleştirdiği Hac ziyareti olmuş; bu tarihten sonra kendisini "halk âşığından Hak âşığına" dönüşen, beşerî aşkı ilahi aşkın potasında eriten bir mutasavvıf-şair olarak tanımlamıştır. Nurşah'ın şiirlerinde kâinat, Allah'ın isim ve sıfatlarının bir aynası, her zerresi ise yaratıcını tecellisinin göstergesidir. Tasavvufun özü olan nefis mücadelesi, şairin şiirlerinde merkezi bir yer tutar. Nefsi, insanı kötülüğe sevk eden ve doymaz bir güç olarak niteleyen şair, bu zorlu yolda "sabır gömleğini" giymeyi ve "sabır kuşu" olmayı bir olgunlaşma (seyrüsüluk) aracı olarak sunar.

Âşık Nurşah, kendisini Ahmed Yesevî'den Yunus Emre'ye, Mevlâna'dan Hacı Bektaş Velî'ye uzanan manevi bir silsilenin takipçisi olarak konumlandırır. Şair için gönül,

ilahi nurların tecelli ettiği bir “Kâbe” ve “sır mekânıdır. Tarihsel süreçte “Bacıyan-ı Rum” geleneğinin modern bir izdüşümü olarak değerlendirilebilecek olan Nurşah’ın şiirleri sazın ve sözün ötesinde, insanın kendi özünü bulma, nefsini terbiye etme ve her zerrede Allah’ı müşahede etme yolculuğudur. Âşık Nurşah şiirlerinde itikat, ibadet, ahlâk, cemiyet ile ilgili unsurlara yer vermiş, tasavvufun ağır ve derin kavramlarını, halkın anlayabileceği samimi ve hikmetli bir dille söylemiştir.

Kaynakça

- Çile, H. (2008). Durşen Mert (Âşık Nurşah). *Yaşayan halk şairleri sazın ve sözün sultanları I*. Ed. F. A. Turan, B. Uysal (Haz.). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Çınar S. (2008). *Yirminci yüzyılın ikinci yarısında Türkiye’de dadın âşıklar*. [Doktora Tezi] İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Coşkun, T. (2023). *Eskişehirli bir âşık Âşık Nurşah (Monografi-derleme-tasnif)*. İstanbul: H Yay.
- Halıcı, F. (1992). *Âşıklık geleneği ve günümüz halk şairleri güldeste*. Ankara: AKM Yay.
- İz, M. (2012). *Tasavvuf, mâhiyeti, büyükleri ve tarikatlar*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Kabaklı, A. (2008). *Tasavvuf, tarikat, edebiyat*. İstanbul: Türk Edebiyat Vakıf Yayınları.
- Kara, M. (1992). *Tasavvuf ve tarikatlar*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kılıç, M. E. (2012). *Tasavvufa giriş*. İstanbul: Sufi Kitap.
- Kuşeyrî, A. (1999). *Kuşeyrî risâlesi*, S. Uludağ (Haz.), İstanbul: Dergâh Yay.
- Kutluer, İ. (2000). İnsan. *İslam ansiklopedisi* (C. 22, s. 320-323), İstanbul: TDV Yayınları.
- Levend, A. S. (1984). *Divan edebiyatı kelimeler ve remizler mazmunlar ve mefhumlar*. İstanbul: Enderun Yay.
- Özler M. (2012). Tevhid. *İslam ansiklopedisi* (C. 41, s. 22-24), İstanbul: TDV Yayınları.
- Uludağ, S. (1991), Aşk. *İslam ansiklopedisi* (C. 4, s. 18-21), İstanbul: TDV Yayınları.
- Uludağ, S. (2012). Tevekkül. *İslam ansiklopedisi* (C. 41, s. 3-4), İstanbul: TDV Yayınları.
- Tatçı, M. (1998). *Hayreti’nin dinî ve tasavvufî dünyası*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Ekler

Şiir Defterinden Örnekler

